

BOGANMELDELSER

Det landøkonomiske Driftsbureau: **Undersøgelser over Landbrugets Driftsforhold. I.** Nogle Regnskabsresultater fra danske Landbrug i Aaret 1916—17 ved J. C. OVERGAARD. 38 S.

I denne lille regnskabsstatistiske Afhandling har Det landøkonomiske Driftsbureau for Offentligheden fremlagt de første Resultater af sit Arbejde. Bag ved denne Begyndelse ligger der allerede et meget betydeligt forberedende Arbejde, dels med Planlæggelse af Institutionens Virksomhed og selve Bureauets Oprettelse og Organisation, dels med at organisere Samarbejdet med Regnskabsforeninger og de Landboforeninger og Husmandsforeninger, der har interesseret sig for Regnskabsføringen, og at søge Arbejdet i de forskellige Foreninger bragt ind under rationelle og ensartede Former. Bureauets Arbejde paa dette Omraade, som iøvrigt har en ikke ringe Betydning i sig selv, har altsaa allerede sat Frugt i Tilvejebringelse af et saa stort og ensartet Materiale, at en Bearbejdelse med Udbytte har kunnet finde Sted.

Resultatet af denne Bearbejdelse kalder paa Opmærksomheden, ikke blot fordi det giver et interessant Bidrag til Belysning af Landbrugets Stilling under Krigen, men ogsaa fordi man heraf i nogen Grad kan skønne, hvorledes man tænker sig at løse de Opgaver, som er opstillet i den Plan for Virksomheden, som er udarbejdet af Professor

BOGANMELDELSER

Det landøkonomiske Driftsbureau: **Undersøgelser over Landbrugets Driftsforhold. I.** Nogle Regnskabsresultater fra danske Landbrug i Aaret 1916—17 ved J. C. OVERGAARD. 38 S.

I denne lille regnskabsstatistiske Afhandling har Det landøkonomiske Driftsbureau for Offentligheden fremlagt de første Resultater af sit Arbejde. Bag ved denne Begyndelse ligger der allerede et meget betydeligt forberedende Arbejde, dels med Planlæggelse af Institutionens Virksomhed og selve Bureauets Oprettelse og Organisation, dels med at organisere Samarbejdet med Regnskabsforeninger og de Landboforeninger og Husmandsforeninger, der har interesseret sig for Regnskabsføringen, og at søge Arbejdet i de forskellige Foreninger bragt ind under rationelle og ensartede Former. Bureauets Arbejde paa dette Omraade, som iøvrigt har en ikke ringe Betydning i sig selv, har altsaa allerede sat Frugt i Tilvejebringelse af et saa stort og ensartet Materiale, at en Bearbejdelse med Udbytte har kunnet finde Sted.

Resultatet af denne Bearbejdelse kalder paa Opmærksomheden, ikke blot fordi det giver et interessant Bidrag til Belysning af Landbrugets Stilling under Krigen, men ogsaa fordi man heraf i nogen Grad kan skønne, hvorledes man tænker sig at løse de Opgaver, som er opstillet i den Plan for Virksomheden, som er udarbejdet af Professor

O. H. Larsen, og for hvilken i Afhandlingen kortelig gøres Rede. Herefter skal Undersøgelserne, som efterhaanden ventes at komme til at omfatte saa stort et Antal Regnskaber, at alle Brugsstørrelser og Driftstyper kan blive tilstrækkelig fyldigt repræsenterede, blandt andet gaa ud paa at belyse Landbrugskapitalens Størrelse og Sammensætning under forskellige Forhold, Landbrugets samlede Driftsøkonomi (Bruttoudbytte, Driftsomkostninger, Nettoudbytte og Forrentningsprocent), de enkelte Driftsgrenes Økonomi, Landmandens Nettoindtægt og dennes Fordeling samt efter Omstændighederne mere specielle driftsøkonomiske Spørgsmaal.

Det er klart, at Løsningen af disse Opgaver vil have den største Interesse ogsaa udenfor de Kredse, der har den rent faglige Interesse i Bureauets Arbejde.

Den foreliggende Undersøgelse omfatter Regnskaber fra Driftsaaret 1916—17 fra 75 Landbrug af forskellig Størrelse og fra forskellige Egne af Landet. Det er altsaa et ret lille Materiale og dets Anvendelighed tilmed begrænset, fordi Bureauet ikke endnu ved disse Regnskaber har kunnet have nogen Indflydelse paa de Principper, der er lagt til Grund for selve Regnskabsførelsen, men kun paa Formen for Aarsopgørelsen. Ikke desto mindre har Bearbejdelsen givet en Række interessante Resultater, der indgyder Tillid, ogsaa hvor de er vundet ved en Deling af det i sig selv ret spinkle Materiale, selv om man paa saadanne Punkter vil afvente Bekræftelse ved senere Undersøgelser paa et bredere Grundlag, før man tør tage Resultaterne som Udtryk for det typiske. Selve Hovedresultaterne tør man med større Sikkerhed tage som Udtryk for det normale. Blandt de 75 Ejendomme er de forskellige Hovedlandsdele og de forskellige Ejendomsstørrelser ret ligeligt repræsenterede. Der er derfor næppe Tvivl om, at Undersøgelsen giver et godt Udtryk for Landbrugets — maaske nærmere bestemt det almindelige Gaardbrugs Vilkaar i det paagældende Regnskabsaar. Dog er det rimeligt,

at de mere veldrevne Brug altid ved et saadant Materiale vil være forholdsvis stærkt repræsenterede.

De 75 Ejendomme er foruden efter Landsdele fordelt i Størrelsesgrupper efter det landbrugsmæssigt benyttede Areal. Boniteten er der altsaa ikke taget Hensyn til, og det lader sig vel desværre meget vanskeligt gøre, saa længe man ikke har nogen bedre Maalestok end den forældede Hartkornsansættelse. Allerede ved denne Undersøgelse føles det imidlertid som en meget betydelig Mangel, der sine Steder i nogen Grad synes at tilsløre Forholdet mellem store og smaa Brug, som den benyttede Inddeling iøvrigt giver saa overordentlig interessante Bidrag til Belysning af. De magre Jorder synes at være forholdsvis stærkt repræsenteret blandt de mindre Ejendomme. Dette er sikkert Grunden til, at Værdien pr. Hektar af den faste Ejendom ikke synes at være jævnt stigende mod de smaa Ejendomme. Antagelig vilde ogsaa den karakteristiske Forskel, som disse Regnskaber viser mellem store og smaa Ejendomme i Værdi pr. Hektar af produktive og uproduktive Inventarværdier og i Brutto- og Nettoudbytte pr. Hektar komme endnu stærkere frem ved en Inddeling, der tog Hensyn til Boniteten.

Ved Beregningen af Landbrugskapitalen er for den faste Ejendom Ejendomsskyldvurderingen 1916 lagt til Grund, medens Statusopgørelsernes Tal er lagt til Grund ved Beregningen af Værdien af Besætning, Inventar og Forraad. Begge Dele ligger betydeligt under den virkelige Værdi i Handel og Vandel i 1917, for Heste og Hornkvæg angives 30—50 ⁰/₀. Dette Forhold synes at maatte kunne faa nogen Indflydelse ogsaa paa Beregningen af Brutto-udbyttet, for saa vidt dette delvis kan fremkomme i Form af Forøgelse af Besætningen i Aarets Løb. Det vilde derfor have haft nogen Interesse, om der var givet en Oversigt over, hvorledes Bruttoudbyttet fremkommer, ved Salg, Aflevering til Husholdningen m. m. og ved Besætnings- og Beholdningsforøgelse. Antagelig har det dog ikke nogen Betydning for det Aars Vedkommende.

Selvfølgelig er hele dette Forhold ogsaa af Betydning, hvor Talen er om Forholdet mellem Landbrugskapitalen og Driftsresultatet. Men her vilde iøvrigt ikke blot en Sammenstilling med Kapitalen, beregnet efter Dagspriser, men ogsaa beregnet efter Prisforholdene før Krigen have sin Interesse. Hertil svarer den benyttede Ansættelse af den faste Ejendom sikkert omtrent, medens Værdien af Besætning og Inventar m. m. er ansat en Del højere.

De forskellige Forhold, som Undersøgelsen fremdrager, er belyst i let overskuelige smaa Tabeller, der kun indeholder det absolut nødvendige, og de korte ledsagende Bemærkninger, der dels vejleder til Forstaaelse af Tallene, dels redegør for, hvorledes de fremkommer, er ganske i Overensstemmelse hermed. At Tabelmaterialet er begrænset til det strængt nødvendige, letter vistnok i mange Tilfælde Læsningen. Der vil dog være dem, der føler det som et Savn, at man ingen Steder finder anført de absolute Tal, der ligger til Grund for de beregnede Gennemsnitstal.

Det er en Selvfølge, at en Undersøgelse, der kun bygger paa 75 Ejendomme, kun kan beskæftige sig med Forhold af mere almindelig Natur. Men de Forskelligheder, der er fremdraget ved at dele dette Materiale efter enkelte forskellige Synspunkter: Brugsstørrelse, Bruttoudbytte pr. ha, Høstudbytte pr. ha., Landbrugskapital pr. ha er saa karakteristiske, at de tilstrækkeligt viser, at Bureauets fremtidige Undersøgelser paa Grundlag af et større og mere brugbart Materiale vil bringe overordentlig værdifulde Resultater.

K. J. Kristensen.